

Utökad målgrupp för samhällsorientering

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

Utökad målgrupp för samhällsorientering

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför: Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2012

ISBN 978-91-38-23764-9
ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Författningsförslag	6
2.1	Förslag till lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare.....	9
3	Utökad målgrupp för samhällsorientering.....	12
3.1	Bakgrund	12
3.2	Behov av utvidgning av målgruppen	13
3.3	Målgrupp	15
3.4	Rekrytering av deltagare	19
3.5	Normgivningsbemyndigande	20
3.6	Författningsreglering.....	20

3.7	Följdändring i lagen om vissa kommunala befogenheter.....	21
4	Beteckningen på betygskravet för sfi-bonus.....	23
4.1	Bakgrund.....	23
4.2	Förslag till ny betygsbeteckning	24
5	Ikraftträdande	25
6	Konsekvenser.....	27
6.1	Utökad målgrupp för samhällsorientering	27
	Konsekvenser för individer.....	27
	Konsekvenser för kommunerna.....	27
	Ekonomiska konsekvenser	28
6.2	Beteckningen på betygskravet för sfi-bonus	29
7	Författningskommentarer	30
7.1	Förslaget till lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	30
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter	34
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulanssättning inom utbildning i svenska för invandrare.....	34

1 Sammanfattning

Denna promemoria innehåller ett förslag till lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare och ett förslag till ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter. Vidare innehåller promemorian ett förslag till ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare (sfi-bonuslagen). I avsnitt 3 Utökad målgrupp för samhällsorientering behandlas förslaget till ny lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Förslaget innebär att fler nyanlända invandrare kommer att erbjudas samhällsorientering. Det föreslås även att kommunerna ska få samverka med varandra avseende samhällsorientering enligt den nya lagen på samma sätt som de får samverka i fråga om samhällsorientering enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Lagförslaget och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2013. I avsnitt 4 Beteckningen på betygskravet för sfi-bonus behandlas förslaget till ändring i sfi-bonuslagen. Förslaget är föranlett av att det införts nya betygsbeteckningar i skollagen (2010:800). Även dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 maj 2013.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Varje kommun är skyldig att erbjuda samhällsorientering till nyanlända invandrare som har fyllt 18 men inte 65 år, är folkbokförda i kommunen och har beviljats

1. uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket eller 3 a § första stycket 1–3, andra eller tredje stycket utlänningslagen (2005:716),

2. uppehållskort efter ansökan enligt 3 a kap. 10 § andra stycket utlänningslagen,

3. uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen, eller

4. uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 5 kap. 23 § andra, tredje eller femte stycket utlänningslagen.

Kommunens skyldighet omfattar inte nyanlända som går i gymnasieskola eller är medborgare i ett EES-land eller Schweiz.

2 § Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att den nyanlände har folkbokförts i kommunen. Kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände för första gången folkbokfördes i en kommun.

3 § Kommunens skyldighet enligt 1 § gäller inte nyanlända som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

4 § Kommunen ska aktivt verka för att nå de nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och för att motivera dem att delta i samhällsorienteringen.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013 och tillämpas på nyanlända invandrare som folkbokförs för första gången i en kommun efter utgången av april 2013.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2012:417 *Föreslagen lydelse*

3 kap.

7§

En kommun får ingå avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt 5 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska utföras av den andra kommunen.

En kommun får ingå avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt 5 § lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare *eller lagen (2013:XX) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare* ska utföras av den andra kommunen.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

Härigenom föreskrivs att 2–4 och 7 §§ lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2010:878

Föreslagen lydelse

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i utbildning i svenska för invandrare och uppnått *minst betyget Godkänt* enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
 - kurs C på studieväg 2,
- eller
- kurs D på studieväg 3.

Nuvarande lydelse

För att sfi-bonus ska lämnas måste *minst betyget Godkänt* ha uppnåtts inom tolv månader från det att utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag då den nyanlände första

2 §

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i utbildning i svenska för invandrare och uppnått *godkänt resultat* enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
 - kurs C på studieväg 2,
- eller
- kurs D på studieväg 3.

Föreslagen lydelse

3 §

För att sfi-bonus ska lämnas måste *godkänt resultat* ha uppnåtts inom tolv månader från det att utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag då den nyanlände första

¹ Lydelse enligt 2010:878.

gången folkbokfördes i en kommun.

gången folkbokfördes i en kommun.

Lydelse enligt SFS 2010:878

Föreslagen lydelse

Sfi-bonus lämnas med
1. en halv bonus för den som uppnått *minst betyget Godkänt* i utbildning i svenska för invandrare på kurs B på studieväg 1,

2. två tredjedels bonus för den som har uppnått *minst betyget Godkänt* i utbildning i svenska för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått *minst betyget Godkänt* i utbildning i svenska för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Nuvarande lydelse

Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader

4 §

Sfi-bonus lämnas med
1. en halv bonus för den som uppnått *godkänt resultat* i utbildning i svenska för invandrare på kurs B på studieväg 1,

2. två tredjedels bonus för den som har uppnått *godkänt resultat* i utbildning i svenska för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått *godkänt resultat* i utbildning i svenska för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Föreslagen lydelse

7 §

Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader

från den dag då den nyanlände uppnådde *minst betyget* från den dag då den nyanlände uppnådde *godkänt resultat*
Godkänt enligt något av alternativen i 2 §. enligt något av alternativen i 2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013.

3 Utökad målgrupp för samhällsorientering

3.1 Bakgrund

Offentligt arrangerad samhällsinformation har diskuterats sedan 1960-talet. Under lång tid erbjöds nyanlända invandrare samhälls- och arbetslivsorientering inom ramen för svenskundervisning för invandrare (sfi). I mitten av 2000-talet lyftes samhällsorienteringen ur kursplanen för sfi. Detta för att sfi skulle vara en renodlad språkutbildning. Det ansågs även lämpligare att samhällsinformationen gavs i ett tidigare skede och på modersmålet.

I dag finns en skyldighet för varje kommun att erbjuda samhällsorientering enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen). Etableringslagen trädde i kraft den 1 december 2010 och ger vissa nyanlända invandrare rätt till etableringsinsatser. Etableringsinsatserna syftar till att påskynda och underlätta etableringen i arbets- och samhällslivet och består bl.a. av samhällsorientering. Det är kommunerna som är skyldiga att se till att nyanlända invandrare erbjuds samhällsorientering. För att omfattas av etableringslagen och därmed rätten till samhällsorientering ska den nyanlända invandraren ha fyllt 18 år, om den nyanlända invandraren saknar föräldrar i Sverige, annars 20 men inte 65 år. Vidare ska den nyanlända invandraren ha beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller på grund av Sveriges internationella åtaganden, synnerligen ömmande

omständigheter eller hinder mot verkställighet i vissa fall eller med stöd av bestämmelserna om tillfälligt skydd eller tribunalvittnen (skyddsbehövande m.fl.). En ytterligare förutsättning för att omfattas av etableringslagen är att uppehållstillståndet kan ligga till grund för folkbokföring. Etableringslagen omfattar även anhöriga till skyddsbehövande m.fl. som ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning inom två år från det att den person som de är anhörig till togs emot i en kommun.

Innehållet och omfattningen av samhällsorienteringen som erbjuds inom ramen för etableringslagen regleras i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. Av förordningen framgår att syftet med samhällsorienteringen är att underlätta de nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet.

Den 19 maj 2010 lämnade Utredningen om samhällsorientering för nyanlända invandrare betänkandet Sverige för nyanlända utanför flyktingmottagandet (SOU 2010:37). I betänkandet föreslogs en ny lag om samhällsorientering för nyanlända invandrare. Lagen föreslogs omfatta alla nyanlända invandrare som är folkbokförda, har fyllt 18 år och inte går i gymnasieskola eller har tillfälligt uppehållstillstånd för studier.

3.2 Behov av utvidgning av målgruppen

Bedömning: Det finns behov av att utöka målgruppen för samhällsorientering.

Skälen för bedömningen

Nyanlända invandrare som omfattas av etableringslagen, bl.a. flyktingar och andra skyddsbehövande, saknar ofta sociala nätverk i Sverige och kommer från utsatta förhållanden. För att

snabbt kunna etablera sig i samhälls- och arbetslivet har de behov av samhällsorientering och andra etableringsinsatser, något som de erbjuds inom ramen för etableringslagen. De nyanlända invandrare som omfattas av etableringslagen utgör emellertid endast en liten del av det totala antalet personer som årligen invandrar till Sverige. Detta innebär att det stora flertalet nyanlända invandrare inte erbjuds offentligt arrangerad samhällsinformation enligt en fastställd standard. För många av de nyanlända är detta inte något problem. För andra, som kanske saknar sociala nätverk, kan samhällsorientering bidra med viktig kunskap om den enskildes rättigheter och skyldigheter, om hur samhället är organiserat och om det praktiska vardagslivet. För dessa nyanlända invandrare skulle samhällsorientering vara en viktig insats för att uppnå nödvändiga förutsättningar för att kunna bli delaktiga i samhället och etablera sig på arbetsmarknaden.

Att samhällsorientering i dag endast erbjuds inom ramen för etableringslagen innebär alltså att många nyanlända invandrare får otillräcklig eller ingen information alls om det svenska samhället, trots att de har stort behov av sådan. Det finns alltså ett behov av att erbjuda fler nyanlända invandrare samhällsorientering. Målgruppen för samhällsorientering bör därför utökas.

3.3 Målgrupp

Förslag: De nyanlända invandrare som ska omfattas av kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering är främst nyanlända invandrare som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort som familjemedlem eller anhörig med anknytning till en person som har rätt att vistas i Sverige. För att omfattas av kommunens skyldighet ska den nyanlända invandraren vidare ha fyllt 18 men inte 65 år och vara folkbokförd i kommunen.

Kommunernas skyldighet ska inte omfatta nyanlända invandrare som är medborgare i ett EES-land eller Schweiz eller som går i gymnasieskolan.

Samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter folkbokföring. Kommunernas skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände för första gången folkbokfördes i en kommun.

Kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering enligt den nu föreslagna lagen ska inte gälla nyanlända som omfattas av etableringslagen.

Skälen för förslaget

Vilka nyanlända invandrare bör erbjudas samhällsorientering?

Personer som invandrar till Sverige kommer hit av olika anledningar. De kommer från olika länder och har olika förutsättningar att etablera sig i samhälls- och arbetslivet. Samhällsorientering bör erbjudas de nyanlända invandrare som har för avsikt att etablera sig i Sverige och som kan antas ha svårigheter att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Samhällsorienteringen bör alltså erbjudas de nyanlända invandrare som har störst behov och nytta av den.

Inledningsvis kan det konstateras att invandrare som kommer från EES-länder eller Schweiz inte kan antas ha tillräckligt stort

behov och nytta av samhällsorientering för att erbjudas samhällsorientering. Detsamma kan antas gälla för invandrare från andra länder (tredjelandsmedborgare) med ställning som varaktigt bosatta i en annan EU-stat. Invandrare från EES-länderna och Schweiz har ofta en högre sysselsättningsgrad och en lägre arbetslöshet än tredjelandsmedborgare. Detta talar för att invandrare från EES-länderna och Schweiz i allmänhet inte har sådana svårigheter att etablera sig i samhälls- och arbetslivet att de har behov av samhällsorientering.

Vidare kan arbetskraftsinvandrare uteslutas från gruppen av invandrare med stort behov av samhällsorientering. Arbetskraftsinvandrare har redan arbete i Sverige och kan därför anses ha uppnått ett viktigt syfte med samhällsorienteringen – arbetsmarknadsetablering. Via sitt arbete har dessutom vissa arbetskraftsinvandrare möjligheter att skaffa sig sociala kontaktnät och därmed etablera sig även i samhällslivet.

Även gäststuderande och gästforskare samt deras familjemedlemmar kan antas ha begränsat behov av samhällsorientering eftersom deras vistelse i Sverige ofta är kortvarig. Inte heller dessa grupper bör därför erbjudas samhällsorientering.

När det gäller anhöriginvandrare, med undantag för familjemedlemmar till gästforskare, som är tredjelandsmedborgare, finns det däremot mycket som talar för ett stort behov av stöd och information i form av samhällsorientering. Ur denna grupp kan t.ex. urskiljas personer, ofta kvinnor, som kommer till Sverige för att bilda familj med svenska medborgare. Vidare kan det t.ex. vara fråga om anhöriga till skyddsbehövande m.fl. som ansökt om uppehållstillstånd mer än två år från det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun och som därför inte omfattas av etableringslagen. Det kan också vara fråga om anhöriga till tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i en annan EU-stat eller familjemedlemmar till en tredjelandsmedborgare som beviljats uppehållstillstånd för arbete.

Anhöriginvandrare som är tredjelandsmedborgare är alltså en invandringsgrupp med varierad sammansättning. Gemensamt för dessa är emellertid att de i många fall saknar en naturlig koppling till arbetsmarknaden och att deras sociala nätverk i Sverige ofta är nära sammankopplat med anknytningspersonen. Det finns därför starka skäl att erbjuda samhällsorientering till invandrare som är tredjelandsmedborgare och som kommer till Sverige i egenskap av anhöriga.

Eftersom ett viktigt syfte med samhällsorienteringen är etablering på arbetsmarknaden, kan nyanlända invandrare som normalt får anses ha arbetslivet bakom sig inte antas ha ett sådant behov av samhällsorientering att de bör ingå i den utökade målgruppen. Det finns därför skäl att ha en övre åldersgräns för erbjudandet om samhällsorientering. Då det är lämpligt att åldersgränsen överensstämmer med den i etableringslagen, bör alltså endast nyanlända invandrare som inte har fyllt 65 år ingå i den utökade målgruppen.

När det gäller den nedre åldersgränsen för den utökade målgruppen kan det konstateras att huvuddelen av de nyanlända invandrare som inte fyllt 20 år troligen har behov av fortsatt kompletterande utbildning i grundskola eller gymnasieskola. De kan därför antas få sina behov av samhällsorientering tillgodosedda inom det reguljära utbildningssystemet. För de ungdomar som har fyllt 18 år men som av någon anledning inte går i gymnasieskolan, bör det dock finnas möjlighet till samhällsorientering. Även de bör därför erbjudas samhällsorientering.

Slutligen kan det konstateras att samhällsorientering är en långsiktig investering från samhällets sida som ska erbjudas nyanlända som förväntas bli kvar i Sverige under en inte alltför kort tid. Erbjudandet om samhällsorientering bör därför riktas till nyanlända invandrare som är folkbokförda här, dvs. i huvudsak personer med permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för minst ett år.

Ytterligare utökning av målgruppen?

Inom Regeringskansliet bereds för närvarande ett förslag till genomförande av rådets direktiv 2009/50/EG av den 25 maj 2009 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (blåkortsdirektivet). Blåkortsdirektivet föreskriver en rätt till uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer med uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort).

Som konstaterats ovan har anhöriginvandrare som är tredjelandsmedborgare ofta behov och nytta av samhällsorientering. Det bör därför övervägas om den föreslagna lagen om samhällsorientering, efter genomförandet av blåkortsdirektivet, även ska omfatta anhöriginvandrare med uppehållstillstånd som familjemedlem till en innehavare med EU-blåkort.

När ska samhällsorienteringen påbörjas och när upphör kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering?

Eftersom målsättningen med samhällsorientering är snabb etablering i samhälls- och arbetslivet, bör samhällsorienteringen inledas så snart som möjligt efter det att den nyanlända invandraren har folkbokförts i en kommun. För de nyanlända som av olika skäl inte kan delta i anslutning till att de folkbokförts i en kommun, bör möjligheten till samhällsorientering gälla en tid efter folkbokföringen. Det är därför rimligt att kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering inte upphör förrän tre år efter det att den nyanlände först folkbokfördes i en kommun.

Hur bör de nu föreslagna bestämmelserna förhålla sig till etableringslagen?

Vissa nyanlända invandrare kommer att omfattas både av etableringslagen och den nu föreslagna lagen. En nyanländ

invandrare som omfattas av etableringslagen bör emellertid inte även ha rätt till samhällsorientering enligt den nu föreslagna lagen. Denna bör därför innehålla en bestämmelse som reglerar förhållandet till etableringslagen.

3.4 Rekrytering av deltagare

Förslag: Kommunerna ska aktivt verka för att nå de nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och för att motivera dem att delta i samhällsorienteringen.

Skälen för förslaget

Samhällsorientering bör påbörjas så snart som möjligt efter folkbokföring. Det kan emellertid inte förväntas att en nyanländ har förutsättningar att på egen hand få kännedom om möjligheten till samhällsorientering. Att delta i samhällsorientering innebär dessutom att den enskilde måste vara beredd att avsätta tid för sitt deltagande. Det kan även finnas andra hinder, som brist på barnomsorg eller lång resväg. Det finns alltså starka skäl för att kommunerna ska inta en aktiv hållning. För att den nyanlände ska kunna påbörja samhällsorienteringen så snart som möjligt efter folkbokföring, bör det krävas att kommunerna aktivt verkar för att nå dem i kommunen som har rätt till samhällsorientering. Det bör även krävas att kommunerna förklarar vilken nytta de nyanlända har av samhällsorienteringen för att på så sätt motivera dem att delta i insatsen. Uppdraget att rekrytera och motivera deltagande i samhällsorientering bör kunna ske via befintliga kanaler, t.ex. genom information via Arbetsförmedlingen, hemsidan och vägledningscentrum.

3.5 Normgivningsbemyndigande

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning.

Skälen för förslaget

Enligt 5 § andra stycket etableringslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning. Med stöd av detta bemyndigande har regeringen i förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare reglerat detaljerna för den samhällsorientering som erbjuds inom ramen för etableringslagen. Det framstår som lämpligt att även innehållet och omfattningen av samhällsorientering enligt den nu föreslagna lagen regleras i förordning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om detaljerna för samhällsorienteringen. Normgivningsbemyndigandet bör motsvara det bemyndigande som finns i 5 § andra stycket etableringslagen.

3.6 Författningsreglering

Förslag: En ny lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare införs.

Skälen för förslaget

En utökning av målgruppen för samhällsorientering innebär ökade skyldigheter för kommunerna. Bestämmelser som innebär skyldigheter för kommunerna kräver lagstöd. I dag regleras kommunernas skyldighet att erbjuda samhällsorientering i

etableringslagen. Ett alternativ skulle därför vara att reglera samhällsorienteringen för den föreslagna utökade målgruppen i etableringslagen. Detta framstår emellertid inte som ett lämpligt alternativ, eftersom de personer som ingår i den föreslagna utökade målgruppen inte kommer att ha rätt till övriga etableringsinsatser som regleras i etableringslagen.

Ett annat alternativ är att bryta ut reglerna om samhällsorientering från etableringslagen och i en ny gemensam lag reglera samhällsorientering för samtliga nyanlända som ska erbjudas sådan. Inte heller detta förefaller dock som ett lämpligt alternativ, eftersom det får anses önskvärt att samtliga etableringsinsatser som ska erbjudas inom ramen för etableringslagen regleras i etableringslagen. Det mest lämpliga alternativet bör därför vara att reglera samhällsorienteringen för den föreslagna utökade gruppen i en särskild lag.

3.7 Följdändring i lagen om vissa kommunala befogenheter

Förslag: Kommunerna ges möjlighet att samverka om samhällsorientering.

Skälen för förslaget

Enligt 3 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, som träder i kraft den 1 juli 2012, får en kommun ingå avtal med en annan kommun om att uppgifter som kommunen har enligt 5 § etableringslagen ska utföras av den andra kommunen. Detta betyder att kommunerna har möjlighet att samverka med varandra i fråga om samhällsorientering som erbjuds enligt etableringslagen. Det är lämpligt att kommunerna ges samma möjlighet till samverkan avseende samhällsorientering enligt nu föreslagen lag. Kommunerna bör därför få ingå avtal

med varandra om utförandet av samhällsorientering även i dessa fall.

4 Beteckningen på betygskravet för sfi-bonus

4.1 Bakgrund

Lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare² (sfi-bonuslagen) trädde i kraft den 1 september 2010. Syftet med lagen är att fler nyanlända invandrare ska lära sig svenska snabbare och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Av 1–3 §§ sfi-bonuslagen framgår att ett av kraven för att få sfi-bonus är att den nyanlände har uppnått minst betyget Godkänt på någon av de aktuella kurserna.

Genom den nya skollagen (2010:800) som trädde i kraft den 1 augusti 2010 har den gamla skolformen svenskundervisning för invandrare ersatts av skolformen utbildning i svenska för invandrare. I och med detta har nya betygsbeteckningar införts. De nya betygsbeteckningarna ska börja tillämpas från och med den 1 juli 2012 och innebär bl.a. att betygsbeteckningen Godkänt inte längre kommer att finnas.

² Lydelse enligt SFS 2010:878.

4.2 Förslag till ny betygsbeteckning

Förslag: Beteckningen på betygskravet för att få sfi-bonus anpassas så att det överensstämmer med betygsbeteckningarna i skollagen. Betygskravet uttrycks på så sätt att den nyanlände för att få sfi-bonus, ska ha uppnått godkänt resultat på aktuell kurs.

Skälen för förslaget

Beteckningarna som ska användas som betyg på utbildning i svenska för invandrare är A, B, C, D, E eller F. Som betyg för godkända resultat ska beteckningarna A, B, C, D eller E användas. Betyg för icke godkänt resultat ska betecknas med F. Detta framgår av 22 kap. 20 § skollagen. Kravet i sfi-bonuslagen på att den nyanlände ska ha uppnått minst betyget Godkänt bör därför ändras så att det anpassas till de nya betygsbeteckningarna. Anpassningen bör ske på ett sådant sätt att ytterligare ändringar kan undvikas för det fall betygsbeteckningarna i skollagen skulle ändras på nytt. Betygskravet för att få sfi-bonus bör därför uttryckas på så sätt att den nyanlände ska ha uppnått godkänt resultat på aktuell kurs.

5 Ikraftträdande

Förslag: Lagförslaget och lagändringarna ska träda i kraft den 1 maj 2013. Lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska tillämpas på nyanlända som folkbokförs för första gången i en kommun efter utgången av april 2013.

Skälen för förslaget

Lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare bör träda i kraft så snart som möjligt, lämpligen den 1 maj 2013. Bestämmelserna bör därför tillämpas på dem som ingår i målgruppen och som folkbokförs för första gången i en kommun vid tidpunkten för lagens ikraftträdande eller senare, dvs. efter utgången av april 2013.

Ändring i lagen om vissa kommunala befogenheter

Ändringen som föreslås i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter bör träda i kraft samtidigt som lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, dvs. den 1 maj 2013.

Ändringar i sfi-bonuslagen

De ändringar som föreslås i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare³ (sfi-bonuslagen) bör träda i kraft så snart som möjligt, lämpligen den 1 maj 2013. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

³ Lydelse enligt SFS 2010:878.

6 Konsekvenser

6.1 Utökad målgrupp för samhällsorientering

Konsekvenser för individer

Samhällsorientering förväntas underlätta den enskildes etablering i arbets- och samhällslivet. De nyanlända som deltar i samhällsorientering förväntas få bättre förutsättningar för en grundläggande förståelse för det svenska samhället och ett socialt nätverk i Sverige. Deltagandet kommer att innebära viss tidsåtgång för den nyanlände.

Konsekvenser för kommunerna

Att målgruppen för samhällsorientering utökas på föreslaget sätt betyder att kommunerna åläggs att erbjuda samhällsorientering till fler nyanlända. Det betyder också att kommunerna kommer att behöva erbjuda samhällsorientering på fler språk än i dag. Detta kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna. En positiv följd av utökningen av målgruppen för samhällsorientering är emellertid att ett större antal deltagare ger ökad stabilitet och förutsebarhet i verksamheten. Det kan därför bli lättare att anställa personal och organisera verksamheten på ett effektivt sätt. Att just kommunerna åläggs att erbjuda samhällsorientering för de nyanlända som ingår i den utökade målgruppen, är den mest lämpliga lösningen, eftersom dessa

redan anordnar samhällsorientering för de nyanlända som omfattas av etableringslagen. Den begränsning som detta innebär i den kommunala självstyrelsen går inte utöver vad som är motiverat med hänsyn till skälen för förslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Enligt uppgifter från Statistiska centralbyrån över folkbokförda invandrare 2007–2011, beräknas målgruppen till cirka 17 000 personer. Vid beräkning av hur stor andel som kommer att delta i samhällsorienteringen, kan en jämförelse med svenskundervisning för invandrare göras, där det vid tidigare beräkningar antagits att drygt 50 procent av målgruppen skulle delta. När det gäller samhällsorientering borde dock en något lägre deltagarandel kunna förväntas, eftersom nyanlända kan uppfatta att kunskaper i svenska språket är av större nytta för dem än samhällsorientering. Andelen deltagande i samhällsorienteringen beräknas därför till knappt 40 procent av den utökade målgruppen.

Samhällsorientering för nyanlända i den utökade målgruppen kommer i många fall att kunna bedrivas tillsammans med den befintliga samhällsorienteringen för personer som omfattas av etableringslagen. Detta gäller särskilt när personerna i den utökade målgruppen talar ett modersmål på vilket kommunen redan ordnar samhällsorientering. I dessa fall blir effekten att grupperna fylls på utan en proportionell ökning av kostnader för lärare, lokaler och administration. I andra fall innebär utökningen att kommunerna får tillhandahålla samhällsorientering på nya språk eller att de behöver ställa fler lokaler till förfogande. I dessa fall uppstår en kostnadsökning som inte är proportionell i förhållande till det ökade antalet deltagare. Dessa effekter antas ta ut varandra och kostnaden för samhällsorienteringen beräknas därför öka proportionellt med antalet nya deltagare.

Den genomsnittliga kostnaden för samhällsorienteringen beräknas uppgå till 6 000 kronor per person. Baserat på antagandet att knappt 40 procent av målgruppen kommer att delta, blir den totala kostnaden 40 miljoner kronor per år.

I enlighet med finansieringsprincipen ska staten ersätta kommunerna för kostnaderna. Ersättningen föreslås ske genom att Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* ökas med denna summa fr.o.m. 2013.

I kommunens uppdrag ingår att rekrytera och motivera deltagande i samhällsorientering. Ett motsvarande uppdrag finns när det gäller utbildning i svenska för invandrare. Uppdraget att rekrytera och motivera deltagande i samhällsorientering bör därför kunna ske via befintliga kanaler och merkostnaden därmed bli relativt begränsad och bedöms rymmas inom den beräknade styckkostnaden.

6.2 Beteckningen på betygskravet för sfi-bonus

Avsikten med förslaget är att anpassa beteckningen på betygskravet i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare till betygsbeteckningarna i skollagen (2010:800). Förslaget bedöms inte få konsekvenser i något annat avseende.

7 Författningskommentarer

7.1 Förslaget till lag om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

1 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.3.

Av paragrafen framgår att varje kommun är skyldig att erbjuda samhällsorientering till vissa nyanlända invandrare (nyanlända). Enligt *första stycket* ska en nyanländ, för att omfattas av lagen, ha fyllt 18 men inte 65 år, vara folkbokförd i kommunen och ha beviljats uppehållstillstånd eller ha beviljats uppehållskort efter ansökan i enlighet med angivna bestämmelser i utlänningslagen (2005:716).

Att den nyanlände ska ha fyllt 18 år, innebär att nyanlända som fyller 18 inom tre år från den dag de först folkbokfördes i en kommun, omfattas av lagen från den dag de fyller 18, under förutsättning att de inte går i gymnasieskola, se paragrafens andra stycke. Detta framgår av att paragrafen hänvisar till bestämmelser i utlänningslagen som rör barn, dvs. personer under 18 år. Att den nyanlände inte ska ha fyllt 65 år, innebär att kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör när en nyanländ fyller 65 år, även om det inte gått tre år från den dag då den nyanlände först folkbokfördes i en kommun. Det är Skatteverkets folkbokföringsbeslut som ligger till grund för vem som omfattas av rätten till samhällsorientering. Vem som ska folkbokföras regleras i folkbokföringslagen (1991:481). Huvudregeln är, med vissa undantag, att den som efter inflyttning kan antas under sin normala livsföring komma att

regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvila) i landet under minst ett år, ska folkbokföras.

Första punkten omfattar nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket eller 3 a § första stycket 1–3, andra eller tredje stycket utlänningslagen. Den person som den nyanlände kan ha anknytning till (anknytningspersonen) kan vara en person som är bosatt i Sverige, exempelvis en svensk medborgare, eller en person som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige. Det saknar betydelse på vilken grund anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd. Det finns inte heller något krav på att den nyanlände ska ha ansökt om uppehållstillstånd på grund av anknytning inom viss tid från det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun. De anhöriga som kan få uppehållstillstånd på grund av anknytning är enligt 5 kap. 3 § bl.a. make, maka, sambo och ogifta barn som är under 18 år. Vidare omfattas enligt 5 kap 3 a § även bl.a. personer som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda samboförhållande med anknytningspersonen, personer som på något annat sätt är nära anhörig och som i hemlandet ingått i samma hushåll som anknytningspersonen, om det finns ett särskilt beroendeförhållande som fanns redan i hemlandet, personer som ska utöva umgänge av icke begränsad omfattning med ett i Sverige bosatt barn och, om det finns synnerliga skäl, personer som är anhöriga till en flykting eller annan skyddsbehövande eller personer som på annat sätt har särskild anknytning till Sverige. Personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning genom förutvarande vistelse i Sverige eller svenskt ursprung omfattas inte av lagen. Detta framgår genom att det i bestämmelsen inte finns någon hänvisning till 5 kap. 3 a § första stycket 4.

Andra punkten omfattar nyanlända som har beviljats uppehållskort efter ansökan enligt 3 a kap. 10 § andra stycket utlänningslagen. Enligt 3 a kap. 10 § andra stycket ska vissa familjemedlemmar till EES-medborgare, som inte själva är EES-medborgare, ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket.

Vad som enligt utlänningslagen avses med familjemedlem till EES-medborgare framgår av 3 a kap. 2 § den lagen.

Tredje punkten omfattar nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 utlänningslagen. De nyanlända som omfattas av denna bestämmelse i utlänningslagen är familjemedlemmar som enligt 5 kap 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1 eller andra stycket utlänningslagen har stark anknytning till en person som beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket 1. För att en familjemedlem ska kunna beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 a § första stycket 2 krävs att både familjemedlemmen och den person som familjemedlemmen har stark anknytning till vistas i Sverige och har fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller annan skyddsbehövande. Personen som familjemedlemmen har stark anknytning till måste dessutom sedan minst sex månader ha en anställning som uppfyller kraven i 6 kap. 2 § första stycket och avser en tidsperiod om minst ett år från ansökningstillfället.

Fjärde punkten omfattar nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd som familjemedlem eller anhörig enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 5 kap. 23 § andra, tredje eller femte stycket utlänningslagen. De nyanlända som avses är anhöriga till tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare som har beviljats uppehållstillstånd för arbete. Vidare avses familjemedlemmar eller anhöriga som beviljats uppehållstillstånd till följd av Sveriges överenskommelse med främmande stat, t.ex. anhöriga till medborgare i Schweiz. Familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare som beviljats uppehållstillstånd för forskning omfattas inte av lagen. Detta framgår genom att det inte finns någon hänvisning till 5 kap. 23 § fjärde stycket.

I paragrafens *andra stycke* begränsas kommunens skyldighet genom att nyanlända som går i gymnasieskola eller som är medborgare i ett EES-land eller Schweiz undantas från lagens tillämpningsområde.

2 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.3.

Av paragrafen framgår att samhällsorienteringen ska påbörjas så snart som möjligt efter det att den nyanlände har folkbokförts i kommunen. Kommunens skyldighet att erbjuda samhällsorientering upphör tre år efter det att den nyanlände för första gången folkbokfördes i en kommun. Detta innebär att kommunens skyldighet upphör när den nyanlände varit folkbokförd i en eller flera kommuner under sammanlagt tre år.

3 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.3.

I paragrafen regleras förhållandet mellan denna lag och lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen). Bestämmelsen innebär att kommunen inte är skyldig att erbjuda samhällsorientering enligt denna lag om den nyanlände omfattas av etableringslagen.

4 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.4.

I paragrafen anges att kommunen aktivt ska verka för att nå de nyanlända i kommunen som har rätt till samhällsorientering och för att motivera dem att delta i insatsen. För att uppnå detta kan kommunerna använda sig av befintliga kanaler, t.ex. genom information via Arbetsförmedlingen, hemsidan och vägledningscentrum.

5 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.5.

Paragrafen innehåller ett normgivningsbemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning.

Ikraftträdande

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

3 kap. 7 §

Förslaget behandlas i avsnitt 3.7.

I paragrafen ges kommunerna vidgad kompetens att samverka med varandra i fråga om samhällsorientering. Ändringen innebär att en kommun får ingå avtal med en annan kommun om att utföra den andra kommunens uppgifter, inte bara enligt 5 § etableringslagen, utan även enligt lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandare.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

2 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

För att få sfi-bonus ska den nyanlände ha uppnått godkänt resultat på någon av de kurser som anges i paragrafen. Betyg för godkänt resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Detta följer av 22 kap. 20 § skollagen (2010:800). Ändringen innebär att beteckningen på betygskravet för att få sfi-bonus anpassas till de nya betygsbeteckningar som införs genom skollagen.

3 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Förslaget innebär en anpassning till de nya betygsbeteckningarna i skollagen.

4 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Förslaget innebär en anpassning till de nya betygsbeteckningarna i skollagen.

7 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Förslaget innebär en anpassning till de nya betygsbeteckningarna i skollagen.

Ikraftträdande

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Departementsserien 2012

Kronologisk förteckning

1. Nya regler om prospekt. Fi.
2. Specialist i allmänmedicin – en yrkeskvalifikation för läkare i allmänpraktik. S.
3. Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen. A.
4. Revision i finansiella företag. Fi.
5. Behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. A.
6. Patienträrlighet i EU
förslag till ny lag. S.
7. Fordonsrelaterade skulder. N.
8. Nationell samordning av hemslojden
– en översyn av Nämnden för hemslojdsfrågor. Ku.
9. Karenstid för egenföretagare, m.m. S.
10. Blankning. Fi.
11. Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel. S.
12. En ny taltidningsverksamhet. Ku.
13. Ny bibliotekslag. Ku.
14. Skadestånd för miljöfarliga sjötransporter. Ju.
15. Bevakning ombord på svenska fartyg. N.
16. Genomförande av ändringsdirektiv 2011/62/EU. Förhindrande av förfalskade läkemedel i den lagliga försörjningskedjan. S.
17. Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen samt borttagande av automatiskt uppskov vid ansökan om nåd. Ju.
18. Convention on nuclear safety 2012
extra ordinary meeting.
The Swedish National Report. M.
19. Kroatiens anslutning till Europeiska unionen.
+ Bilagedel. UD.
20. Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst. S.
21. Ny myndighet för infrastrukturfrågor för vård och apotek. S.
22. Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Tillträde till det andra tilläggsprotokollet. Ju.
23. Svenska miljömål – preciseringar av miljökvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål. M.
24. Utökad målgrupp för samhällsorientering. A.

Departementsserien 2012

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Skadestånd för miljöfarliga sjötransporter. [14]
Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen samt borttagande av automatiskt uppskov vid ansökan om nåd. [17]
Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Tillträde till det andra tilläggsprotokollet. [22]

Utrikesdepartementet

- Kroatiens anslutning till Europeiska unionen.
+ Bilagedel. [19]

Socialdepartementet

- Specialist i allmänmedicin – en yrkeskvalifikation för läkare i allmänpraktik. [2]
Patientrörlighet i EU
förslag till ny lag. [6]
Karensid för egenföretagare, m.m. [9]
Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel. [11]
Genomförande av ändringsdirektiv 2011/62/EU. Förhindrande av förfalskade läkemedel i den lagliga försörjningskedjan. [16]
Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst. [20]
Ny myndighet för infrastrukturfrågor för vård och apotek. [21]

Finansdepartementet

- Nya regler om prospekt. [1]
Revision i finansiella företag. [4]
Blankning [10]

Miljödepartementet

- Convention on nuclear safety 2012 extra ordinary meeting.
The Swedish National Report. [18]
Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål. [23]

Näringsdepartementet

- Fordonsrelaterade skulder. [7]
Bevakning ombord på svenska fartyg. [15]

Kulturdepartementet

- Nationell samordning av hemslöjden
– en översyn av Nämnden för hemslöjdsfrågor. [8]
En ny taltidningsverksamhet. [12]
Ny bibliotekslag. [13]

Arbetsmarknadsdepartementet

- Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen. [3]
Behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. [5]
Utökad målgrupp för samhällsorientering. [24]

Fritzes

ett Wolters Kluwer-företag

106 47 Stockholm Tel 08-598 191 90 Fax 08-598 191 91 order.fritzes@nj.se www.fritzes.se

ISBN 978-91-38-23764-9 ISSN 0284-6012